

3. Veterinaartegevus

3.1. Tegevuse valdkonnad

Veterinaaria, toiduohutuse, turukorralduse, loomakaitse ja põllumajandusloomade aretust reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmist ja riiklikku järelevalvet korraldab ning teostab Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas Veterinaar- ja Toiduamet (VTA).

VTA tegevuse laiem eesmärk on tagada tarbijaskonnale ohutu, tervisliku ja kvaliteetse toidutoorme ning toidu tootmine; hoida ära ja likvideerida loomade nakkushaigusi; kaitsta inimest loomadega ühiste ja loomade kaudu levivate haiguste eest; kaitsta loomi nende tervist ja heaolu ohustada võiva inimesepoolse tegevuse või tegevusetuse eest; tagada põllumajandusloomade jõudlusvõime ja geneetilise väärtuse suurenemine, genofondi säilimine ning loomakasvatuse majanduslik tasuvus.

Sellest tulenevalt on VTA ülesanne:

- loomataudide ennetamine ja tõrjealase töö korraldamine;
- inimeste tervise kaitse inimeste ja loomade ühiste haiguste eest;
- loomade kaitsmine nende heaolu ohustava tegevuse eest, nõudes nende pidamisele ja kohtlemisele kehtestatud nõuete täitmist;
- toidutoorme ja toidu ohutuse kontrolli teostamine esmasel töötlemisel, töötlemisel, veol ja hulгимүүgil;
- järelevalve toidutoorme ja toidu tootmise, esmase töötlemise, töötlemise, veo ning hulгимүүgiga tegelevate ettevõtete tegevuse üle toidutoorme ja toidu käitlemist reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmisel;
- järelevalve toidutoorme ja toidu mahepõllumajandusliku töötlemise üle;
- laboratoorsete uuringute korraldamine loomataudide diagnoosimiseks ning toidu, loomse sööda, heina, põhu, ravimsöötade ja joogivee omaduste hindamiseks;
- keskkonna kaitsmine loomapidamise ja loomataudidega kaasnevate kahjulike tegurite eest;
- kontroll veterinaararstide ja loomseid saadusi tootvate loomapidajate poolse ravimite ja ravimsöötade kasutamise üle;
- kontroll loomade, toidutoorme ja toidu (s.h mahepõllumajandusele viitavalt märgistatud loomakasvatussaaduste ja põllumajandustoodete) üle nende sisseveol Eesti Vabariiki;
- põllumajandusloomade aretusega tegelevate isikute tunnustamine;
- järelevalve korraldamine ja teostamine põllumajandusloomade aretusealastest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle;
- põllumajandusloomade geneetiliste ressursside säilitamise korraldamine;
- järelevalve teostamine põllumajandusturu korraldamise alaste nõuete täitmise üle VTA omistatud pädevuse ulatuses.

Neid ülesandeid täidavad VTA koosseisu kuuluvad 15 maakonna veterinaarkeskust ja VTA Piiriteenistus. VTA 357 teenistujat ja 191 volitatud loomaarsti tagavad järelevalve ligikaudu 11 000 loomakasvatusevõttes ja 1 000 toidukäitlemisettevõttes ning hetkel 16 piiripunktis. VTA-d juhib peadirektor Ago Pärtel.

3.2. VTA tegevusest arvudes 2003. a

Teostatud inspekteerimisi:

- loomatervishoid ja loomakaitse 11 463

- toidukontroll 4 846

- põllumajandusloomade aretus 339

Teostatud laboratoorseid uuringuid:

- loomatervishoiualased laboruuringud 273 421

- toidutoorme ja toidu nõuetekohasuse hindamiseks 8 022

Veterinaar- ja toidukontrolli piiril:

- kontrollitud kaubapartiisid kokku 146 308

- kontrollitud kaubapartiisid impordil 80 843

- kontrollitud kaubapartiisid transiidil 47 347

- kontrollitud kaubapartiisid ekspordil (k.a re-eksport) 18 118

Tunnustatud ettevõtteid ja isikuid:

- loomatauditõrje seaduse alusel tunnustatud ettevõtteid 111

- toiduseaduse alusel tunnustatud ettevõtteid 1 008

- mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud ettevõtteid
2

- tunnustatud põllumajandusloomade aretusega tegelevaid
isikuid 9

Eestis omavad kehtivat VTA poolt väljastatud veterinaarteenuse osutamise tegevusluba 625 veterinaararsti.

2003. a menetleti 146 väärtegu, rahatrahve määrati kokku 423 750 kr ulatuses.

3.3. Loomatervishoiu ja loomakaitse tegevus aastal 2003

Eesti on säilitanud Rahvusvahelise Episootiate Büroo (OIE) hinnangul eriti ohtlikest loomataudidest (A-nimekirja) vaba maa staatuse. Siiski on võrreldes 2002. a suurenenud loomadel diagnoositud marutaudi juhtude arv ligi kaks korda (422-lt 814-le).

Marutaudi leviku tõkestamiseks alustati 2003. a kolm aastat kestva tõrjega, mida finantseeritakse PHARE projekti "Metsloomade suukaudne marutaudivastane vaktsineerimine" arvel. Projekti laiem eesmärk on saavutada marutaudi tõrje abil kodu- ja metsloomade marutaudivaba maa

staatus; kitsam eesmärk on kodu- ja metsloomade populatsioonis marutaudi juhtumite minimeerimine ning inimeste marutaudi nakatumise ohu vähendamine.

Vaktsineeritav ala on 16 000–18 000 km² (metsatukad, võserikud, roostikud jms), vaktsineerimiskampaaniad toimuvad 2 korda aastas - kevadel ja sügisel. Vaktsiinipalade jaotamine toimub kas lennukilt või helikopterilt.

Loomade heaolu nõuete täitmist kontrollitakse regulaarsete inspekteerimiste käigus. Lisaks teostatakse kontrole ka veterinaarkeskustesse laekunud kaebuste alusel. Valdav osa kaebusi oli suunatud lemmikloomapidajate vastu.

2003. a jõustusid loomakaitse valdkonnas uued nõuded sigade, vasikate ja kanade pidamisele, samuti loomaiaa tegevusloa taotlemise ja taotluse menetlemise kord, loomaialoomade pidamise nõuded ning loomkatse läbiviimise loakomisjoni tegevuse alused.

3.4. Toidukontroll

Põhiosa VTA toiduosakonna tööst moodustasid 2003. a ettevõtete tunnustamisega seotud toimingud ja osalemine valdkonda reguleerivate õigusaktide väljatöötamises. Alates 2003. a on Eesti VTA esindajad osalenud Euroopa Komisjoni (EK) erialaste töögruppide koosolekul.

Käivitus salmonellooside riiklik seireprogramm. Riiklik saasteainete seire teostamise kord ja sellest tulenevad tegevused täpsustusid uue õigusakti jõustumisega.

Eestit külastas tavalisest rohkem erinevaid ELi Toidu- ja Veterinaarbüroo (DG SANCO) missioone, kontrollimaks VTA haldussuutlikkust toiduohutuse valdkonnas ning erinevate sektorite nõuetega vastavusse viimist ettevõtete baasil. Toimunud missioonide raportite ettekirjutuste põhjal on tehtud täiendusi ja muudatusi nii VTA keskasutuse kui ka kohalike asutuste töökorralduses.

2003. a alustati järelevalvet enesekontrolli raames võetud proove analüüsivate laboratooriumite üle. Esimeses etapis selgitati olukord valdkonnas üldiselt, hilisem tegevus oli seotud juba kogutud andmete analüüsimisega ning kontrolliprotseduuride väljatöötamise ja rakendamisega.

Toimus hulk erinevaid koolitusi inspektoritele. Olulisim neist (PHARE koostöös Eesti Põllumajandusülikooliga - EPMÜ) käivitus 2003. a lõpus ning keskendus toiduohutuse järelevalvele, osalt ka loomatervisele.

2002. a augustis käivitatud PHARE 2001 projekt "*Strengthening of the Food Inspection System in Estonia*" jätkus ka 2003. a. Projekti peamised eesmärgid on inspekteerimise käsiraamatu koostamine järelevalveametnikele ja heade hügieenitavade koostamine jaekaubandus- ning toitlustusettevõtetele.

2003. a lõppes edukalt 2002. a alguses käivitatud Eesti-Hollandi MATRA koostööprojekt "*Capacity building for EU integration in the field of agri-environment, focusing in particular on organic farming*", mille eesmärk oli tõsta mahepõllumajandusliku töötlemisega tegelevate ettevõtete inspekteerimisega seotud järelevalveametnike erialasi teadmisi ning ametialaseid oskusi.

3.5. Põllumajandusloomade aretus

Alates 2003. a 1. jaanuarist kuulub VTA koosseisu ka põllumajandusloomade aretuse osakond. Osakond kontrollib põllumajandusloomade aretust reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmist ja teostab vastavat riiklikku järelevalvet.

2003. a alguses hakkas kehtima uus põllumajandusloomade aretuse seadus. Selle põhiline erisus varasemaga võrreldes seisneb riigi osaluse vähendamises aretustegevuses, andes rohkem otsustusõigust eraõiguslikele aretusühingutele.

Uue seaduse alusel tunnustati 2003. a järgmised aretusühingud:

- Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu;
- Eesti Maakarja Kasvatajate Selts;
- Eesti Tõusigade Aretusühistu;
- Eesti Hobusekasvatajate Selts;
- Eesti Sporthobuste Kasvatajate Selts;
- Eesti Hobuse Kaitse Ühing;
- Eesti Traaviliit;
- Eesti Lambakasvatajate Selts;
- Eesti Linnukasvatajate Selts.

Kinnitati tunnustamise avaliku teenuse standard, mis on ühtlasi ka abimaterjaliks tunnustamise taotlemisel.

Töötati välja ja võeti kasutusele põllumajandusloomade aretusala kontrollakt koos lisaga ning järelkontrolli akt.

3.6. Plaanid ja kavatsetavad muutused

Käesoleval, 2004. a, on VTA-l ees mitmed olulised muudatused, eelkõige ameti struktuuris. Tähtsamad neist ja uued suunad on seotud EL liikmeks saamisega.

Seoses liitumisega Euroopa Liiduga, reorganiseeritakse VTA Piiriteenistus, mille tulemusena luuakse VTA keskasutuse koosseisu uus osakond – kauplemise, impordi ja ekspordi osakond, kus asub tööle 54 ametnikku. Osakonna ülesandeks on vastavat valdkonda reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise järelevalve korraldamine; toidu ja sööda ohuteadete süsteemi administreerimine; veterinaar- ja toidukontrollile alluva kauba ühendusesisese kauplemise, impordi- ja ekspordiküsimustega tegelevate järelevalveametnike koolituse korraldamine; veterinaar- ja toidukontrolli alla kuuluvate kaupadega kauplemist, impordi ja ekspordi käsitlevate õigusaktide eelnõude ettevalmistamises osalemine. Loodava osakonna koosseisu hakkab kuuluma järelevalve ja kontrolli büroo ning 6 veterinaar- ja toidukontrolli piiripunkti.

Põllumajandusloomade aretuse osakonnale lisandub täiendava ülesandena turukorraldusmeetmete järelevalve. Seoses sellega nimetatakse osakond ümber põllumajandusloomade aretuse ja turujärelevalve osakonnaks ning vastavat ülesannet hakkab täitma loodav turukorraldustoetuste järelevalve büroo.

Üldosakonda moodustatakse osakonna poolt osutatava tugiteenuse paremaks korraldamiseks ja veterinaarjärelevalve tasude nõuetekohase administreerimise tagamiseks raamatupidamisbüroo ja haldusbüroo. Informaatikabüroo nimetatakse ümber avalike suhete ja IT bürooks.

Suhtekorralduse arendamise eesmärgil luuakse uus ametikoht, mis on vajalik selleks, et info VTA-s toimuvast jõuaks paremini sihtgruppideni ja tegevus muutuks läbipaistvamaks ning kommunikatsioon paremaks.